

Anayasa Mahkemesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 166. Maddesinin 1. Fıkrası Kapsamında Verilen Birleştirme Kararlarının Bağlayıcı Olduğuna Dair Hükümü İptal Etti.

I. Giriş

Anayasa Mahkemesi, 17.06.2025 tarihli kararıyla, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 166. maddesinin 1. fıkrasında yer alan, “bağlantılı davalarda birleştirme kararını veren ikinci mahkemenin diğer mahkemeyi bağlayacağı” yönündeki kuralın Anayasa’ya aykırı olduğuna karar vermiştir. Söz konusu karar, 25.09.2025 tarihli ve 33028 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak Anayasa’nın 153. maddesinin 3. fıkrası uyarınca aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

Bu yayınıımızda Anayasa Mahkemesi tarafından verilen karar değerlendirilecektir.

Kararın tam metnine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

II. İtiraza Konu Hüküm ve İptale Konu Başvuru

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (“HMK”) 166. maddesinin 1. fıkrası uyarınca;

“Aynı yargı çevresinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde açılmış davalar, aralarında bağlantı bulunması durumunda, davanın her aşamasında, talep üzerine veya kendiliğinden ilk davanın açıldığı mahkemede birleştirilebilir. Birleştirme kararı, ikinci davanın açıldığı mahkemece verilir ve bu karar diğer mahkemeyi bağlar.”

İtiraza konu düzenleme, maddenin 1. fıkrasının son cümlesinde yer alan “birleştirme kararı, diğer mahkemeyi bağlar” hükmüdür. İptal başvurusunda, söz konusu hükmün, birleştirme kararına karşı ancak nihai kararlar birlikte kanun yoluna başvurulabilmesi nedeniyle, ilk davanın açıldığı mahkeme tarafından verilen birleştirme kararının denetlenmesine imkân tanınmadığı ileri sürülmüştür. Başvuru kapsamında, bu

durumun hukuk devleti ilkesiyle, hak arama özgürlüğüyle, kanuni hâkim güvencesi ve mahkemelerin bağımsızlığı ilkeleriyle bağdaşmadığı iddia edilmiştir.

III. Anayasa Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi

Anayasa Mahkemesi 17.06.2025 tarihli kararında, HMK'nın 166. maddesinin 1. fıkrasında yer alan hüküm uyarınca birleştirme kararının bağlayıcı niteliği nedeniyle, ikinci mahkemenin verdiği birleştirme kararının, davaya bakacak olan hâkimin geri dönülemez bir şekilde değişmesine sebebiyet verdiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi ilgili kuralda bağlantılı dava koşulları oluşmadığı halde verilen keyfi birleştirme kararlarının denetlenmesini sağlayacak bir mekanizmaya yer verilmediğine, dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 37. maddesinde güvence altına alınan kanuni hâkim güvencesi ilkesiyle bağdaşmadığına karar vermiştir.

Yüksek Mahkeme, kararın gerekçesinde davanın ilk açıldığı mahkemeden farklı bir mahkemede görülmesine imkân sağlayan kuralın kanuni hâkim güvencesine aykırı olmaması için anayasal anlamda haklı ve makul nedenlerinin bulunması dışında ayrıca keyfi uygulamalara karşı yeterli güvenceleri de içermesi gerektiğine değinmiştir.

Söz konusu iptal kararında, birleştirme kararlarına karşı ancak hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabileceği hükme bağlandığından hukuka aykırı olarak birleştirme kararı verilmiş olsa dahi kanun yolu incelemesinde başka bir bozma nedeni tespit edilmedikçe dosyanın ikinci davanın açıldığı mahkemeye dönme imkânının bulunmadığına kanaat getirilmiştir.

Karşı oy kullanan üyeler ise, birleştirme kararı sebebiyle aynı yerde bulunan aynı düzey ve sıfattaki mahkemeler arasında aktarılan dosyaların esasen aynı nitelikteki mahkemeler içerisinde kalmakta olduğunu ve bu suretle birleştirmenin mahkeme değişikliği anlamına gelmediği görüşünü ileri sürmüştür. Ayrıca, Anayasa'nın 37. maddesinde bilinçli olarak "kanunen tabi olunan hâkim" ifadesi yerine "kanunen tabi olunan mahkeme" ifadesi kullanılmak suretiyle kanuni hâkim güvencesinin belirli bir hâkimi değil, mahkemeyi güvence altına aldığı savunulmuştur. Karşı oyda ek olarak, ilgili hükmün usul ekonomisi ilkesiyle uyumlu olduğu da vurgulanmıştır.

IV. Sonuç

Anayasa Mahkemesi, 17.06.2025 tarihli ve 2024/237 E., 2025/137 K. sayılı kararıyla, HMK'nın 166. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “...ve bu karar diğer mahkemeyi bağlar.” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Bu kapsamda, ikinci mahkemenin verdiği birleştirme kararının diğer mahkemeyi bağlamayacağına hükmedilmiştir.

Ancak Yüksek Mahkeme'nin anılan iptal kararıyla birlikte, 166. maddenin 1. fıkrası kapsamında verilen birleştirme kararlarına karşı müstakil şekilde kanun yoluna başvurma imkânı doğup doğmadığı belirsizdir. Zira, HMK'nın 168. maddesi uyarınca, ilk derece mahkemelerince verilen birleştirme kararlarına karşı istinaf kanun yoluna ve bölge adliye mahkemelerince verilen kararlara karşı ise temyiz yoluna ancak esas hakkında verilen hükümle birlikte başvurulabilmekte ve bu kapsamda sadece birleştirmeye ilişkin verilen kararın hatalı olması bir kaldırma veya bozma sebebi teşkil etmemektedir. Ayrıca dosyanın iptal kararı sonrasında artık birleştirme kararıyla bağlı olmayan diğer mahkemece geri gönderildiği durumda yargılamanın ne şekilde devam ettirileceğine ilişkin bir yasal düzenleme de bulunmamaktadır. İptal kararının gerekçesinin ilgili birleşme kararlarının müstakil olarak kanun yolu denetimine tabi olmaması olduğu ve Yüksek Mahkeme'nin esasa ilişkin hükümle birlikte kanun yolu denetimine tabi olmanın yeterli güvenceyi sağlamadığı görüşünde olduğu dikkat alındığında, iptal kararıyla oluşan bu belirsizliğin iptal gerekçeleri ışığında yapılacak bir yasa değişikliğiyle giderilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Dr. iur. Onur Ergöner, Yönetici Ortak

Av. Gamze Güngör Bulut, Kıdemli Avukat

Zeynep Arslan, Stajyer